

Професоръ В. Борткевичъ

На 7 августъ миналата година навърши 60-годишна възраст признатият глава на „континенталната школа“ на математическата статистика, редовенъ професоръ въ Берлинския университетъ, Владиславъ Иосифовичъ Борткевичъ. Макаръ Борткевичъ и да е още въ пъленъ разцвѣтъ на своитѣ научни сили и преподавателска дейность, но 60-годишната възраст въ живота на единъ ученъ представя онази условна граница, при преминаването на която е прието да се прави единъ сумаренъ прегледъ на неговитѣ трудове. Ето защо, отзовавайки се на поканата на редакцията, азъ смѣтнахъ за свой дългъ да поставя на разположението ѝ настоящата кратка характеристика на научната дейность на Борткевичъ, главно изъ областта на теорията на статистиката.

Животътъ на Борткевича не е богатъ съ външни събития. Роденъ въ Русия, той, следъ свършване на С.-Петербургския университетъ, заминава за научно усъвършенствуване въ Германия, където и получава докторатъ. Въ 1895—97 год. той чете лекции по работническитѣ осигуровки и теория на статистиката въ Страсбургския университетъ (проф. Г. Кнаппъ); после, въ 1899—1901 г. преподава статистика въ едно привилегировано С.-Петербургско учебно заведение — Императорски Александровски Лицей (сжщиятъ, който по-рано се помѣщаваше въ Царско село и отъ който сж излѣзли Пушкинъ, Делвигъ, кн. Горчаковъ и редица други знаменити руски държавници), а въ 1901 год. Борткевичъ получава катедра въ Берлинския университетъ, която заема и досега, въ течение на почти 28 години. Нѣмайки семейство, Борткевичъ се посветява изцѣло на науката.

Като основна особеностъ на Борткевича се явява неговиятъ поразително остъръ, хладенъ и, бихъ казалъ, безпощаденъ умъ, който прави отъ този тъй очарователенъ въ личнитѣ си относни човѣкъ толкова страшенъ противникъ при всѣки наученъ споръ. Въ неговитѣ изследвания нѣма логически или математически грѣшки, и ако той, следъ проучване на нѣкоя чужда работа, я намира за правилна (което, впрочемъ, не се случва особено често), авторътъ

може да бжде сигуренъ, че неговитѣ научни изводи сж наистина безупрѣчни.

Обширността на познанията на Борткевича и кржгътъ на неговитѣ научни интереси сж наистина грамадни: всеизвестенъ икономистъ, на чието перо се дължатъ повече отъ 20 забележителни работи по различни въпроси отъ теорията на политич. икономия; прекрасенъ математикъ, общепризнатъ авторитетъ по теорията на вѣроятноститѣ и застрахователното дѣло; шефъ на цѣла статистическа школа, на която е далъ повече отъ 40 монографии, — той намира още време, за да подари на физичитѣ една забележителна работа за „Радиоактивното излъчване (Strahlung), като предметъ на теоретико-вѣроятностни изследвания“ (Берлинъ 1913), да изследва различнитѣ системи на пропорционалното представителство (вижъ „Bericht der Berliner mathem. Vereinigung“ и „Brauns Annalen“, 1919), да пише върху обосноваването отъ Лейбницъ формула на дисконта (гл. Lexis-Festschrift, 1907), да освѣтли въпроса дали сжществуватъ изобщо депортни операции (гл. Schmollers Jahrbuch, 1920), и т. н. и т. н.

Научната работа на Борткевичъ е отъ своеобразно естество и се доближава донѣкъже до маниера на Еджвортъ. Борткевичъ до сега не ни е далъ нито единъ „капиталенъ“ трудъ, нито единъ отъ онѣзи обемисти „хандбухи“, които сж тъй характерни за нѣмскитѣ учени и които, споредъ П. Б. Струве, дължатъ своето име главно на това, че е тъй мъчно да ги вземе човѣкъ въ ржка („Handbuch“, буквално преведено, значи „книга за ржка“, ржчна книга, наржчникъ). Борткевичъ пише сравнително кжси монографии по онѣзи отдѣлни въпроси, които въ даденъ моментъ занимаватъ неговата творческа мисль, той излага предимно резултати на своитѣ собствени изследвания, а когато понѣкога излага чужди идеи (на Пуасонъ, Лексисъ, Дмитриевъ, Хелмертъ и др.), той влага въ тѣхъ толкова свое, така ги освѣтлява и допълва, че се получава нѣщо съвсемъ ново и оригинално. Основниятъ тонъ на работитѣ на Борткевичъ и особено широкото употрѣбление на математич. апаратъ, който той владѣе напълно, го поставятъ съвсемъ на особено мѣсто въ реда на представителитѣ на германската статистическа